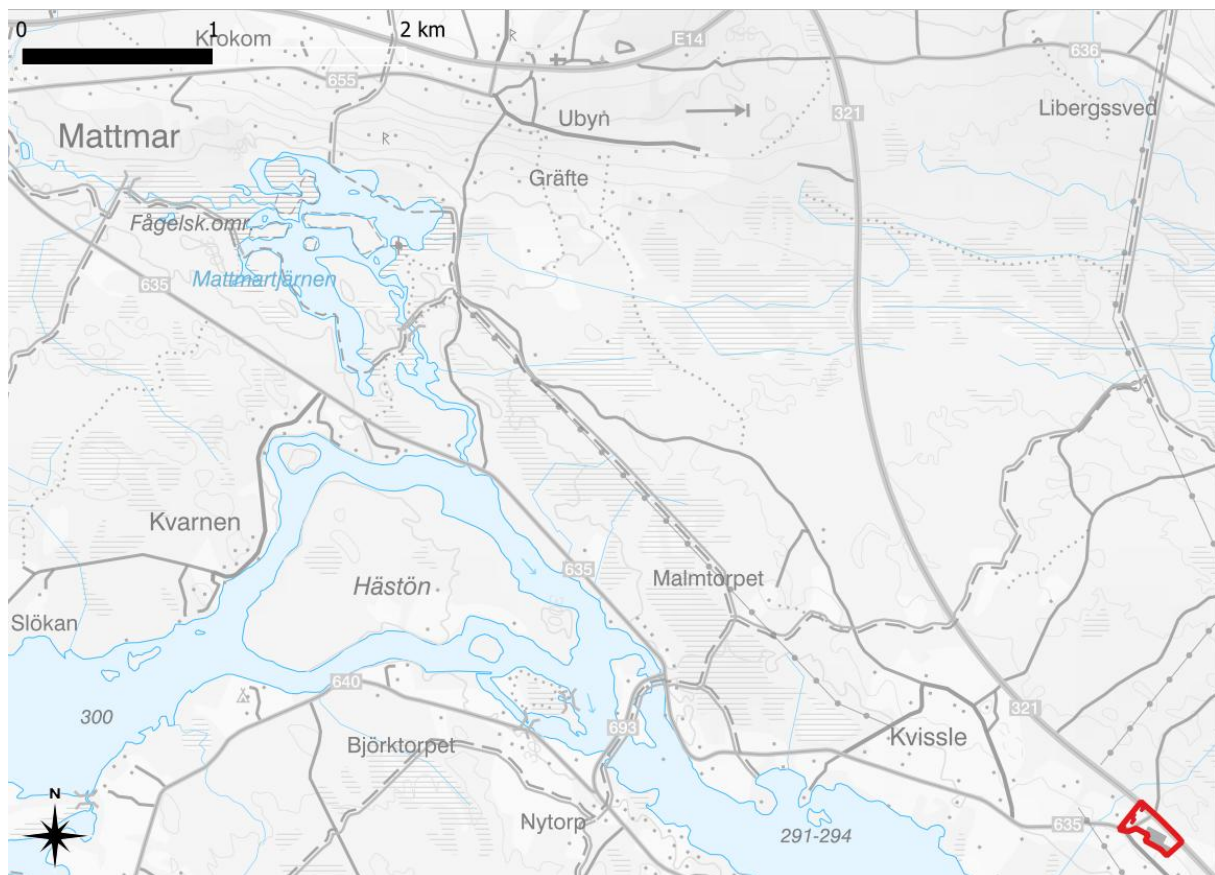

PM Inventering naturvärden, Halabacken 1:27 m.fl., Nord-Lock

Bakgrund

I och med planläggning av Halabacken 1:27 m.fl., Nord-Lock, har miljöavdelningen på Åre kommun fått i uppdrag att göra en inventering av naturvärden i området. Beställare är Åre kommuns planavdelning. Fokus för uppdraget ligger på naturvårdsarter (skyddade arter, rödlistade arter, typiska arter, signalarter, ansvarsarter och nyckelarter). Detta PM ska utgöra underlag för planavdelningens arbete med framtagande av detaljplan för området. Följande är inte en naturvärdesinventering enligt SIS-standard, se metod nedan.

Figur 1. Översiktskarta. Planområdet tillika inventeringsområdet markerat i rött längst ned i högra hörnet av figuren.

Metod

Avgränsning

Inventeringsområdet har avgränsats till planområdet. Eftersom den framtida bebyggelsen främst planeras på redan hårdgjord eller grusad yta bedöms risken för att eventuella naturvärden utanför planområdet påverkas vara begränsad.

Förstudie

Förstudien har skett genom att söka ut tidigare rapporterade fynd via SLU Artportalen samt genom att begära ut tidigare vägkantsinventeringar från Trafikverket. Sökning har även gjorts i databaserna TUVÅ (nationella ängs- och betesmarksinventeringen), skyddad natur, skogens pärlor och SGU jordartskartan. Historiska kartor från 1960 och 1975, hämtade på Lantmäteriets karttjänst minkarta.se, har studerats.

Fältarbete

Inventering har utförts av Matilda Pettersson, miljöinspektör på Åre kommun, genom att området genomströvades vid tre tillfällen:

2024-07-09 (kl. 14.30-16.30, 17 grader och klar himmel fram till kl. 16 då det började duggregna),

2024-07-11 (kl 10.30-11.30, 18 grader och sol) samt

2027-08-28 (kl. 17.30-19.30, 18 grader och sol).

Själva limniska miljön i vattendraget i planområdet har inte inventerats.

Metodbeskrivningar och artlistor från Trafikverkets vägkantsinventering samt ängs- och betesmarksinventeringen har använts som stöd. Den nya nordiska floran (Mossberg & Stenberg, 2010) samt SLU Artfakta har använts som bestämningslitteratur. Uppgifter om rödlistning har hämtats från SLU Artdatabanken Rödlista 2020. Namn på arter följer Dyntaxa. Samtliga påträffade naturvårdsarter har rapporterats in till Artportalen.

Resultat förstudie

Områdets historik

På flygfoton från år 1963 (Lantmäteriets karttjänst minkarta.se) syns det att det i planområdet vid denna tidpunkt bedrevs någon form av jordbruk. Någon gång mellan år 1963 och 1976 har väg 321 anlagts strax utanför planområdet. Vattendraget som går genom planens nordvästra del framträder på de historiska kartorna som diken för avvattnings av jordbruksmarken. Tallarna i områdets nordvästra delar bedöms finnas med på de historiska kartorna.

Tidigare inventeringar och artfynd

Trafikverket har redovisat en rapport från en inventering av vägkant mot väg 321 utförd 2014-07-22, där hela vägsträckan mellan E14 och Brasta inventerats - en sträcka om cirka 15 km. Denna vägsträcka passerar Halabacken. Vägsträckan var då bedömd till naturvärdesklass 2 – högt naturvärde. Se bilaga 1 för inventeringsområde och arter som listas i rapporten. Inventeringen var en återinventering av vägsträckan där första inventeringen gjordes 1995. Även artlistan från 1995 redovisas i bilaga 1.

De arter som rapporterats in på Artportalen (sökdatum 2024-07-31, polygon över planområdet, rapporteringsår – 2024) är rapporterade av Trafikverket 2019-07-01 med en noggrannhet på +/-500 meter. Noggrannheten sträcker sig utanför planområdet och det går således inte att urskilja om arterna är funna inom eller utanför planområdet. De arter som rapporterats är: månlåsbräken (NT), ormbär, ängsnycklar, blodnycklar, skogsnycklar, jungfru marie nycklar, brudsporre, nordisk stormhatt, gul fetknopp, getväppling, brunklöver (NT), skogsvicker, rosettjungfrulin, slätterblomma, vitpyrola, ängsgentiana, rödkämpar, kung karls spira, höskallra, tätört, liten blåklocka, rödklint, brudborste, gråbinka, skogsfibblor, slätterfibbla (NT), kvastfibbla, fjällskära, åkervädd och bockrot. Inga skyddade arter är rapporterade inom planområdet.

Strax sydöst om planområdet finns flertalet fågelarter rapporterade (sökdatum 2024-07-31, rapporteringsår - 2024), med en noggrannhet på +/-750 meter vilket gör att rapporteringsområdet går in i planområdet. Dessa arter är:

grågås, sädgås, bläsand (VU), kricka (VU), storskrake, tjäder, orre, tamduva, ringduva, trana, strandskata (NT), tofsvipa (VU), storspov (EN), fiskmå (NT), sparvhök, havsörn (NT), ormvråk, pärluggla, hökuggla, tornfalk,

nötskrika, kaja, korp, hussvala (VU), dubbeltrast, rödvingetrast (NT), björktrast (NT), stenskvätta, bofink, bergfink, tallbit (VU), gulsparv (NT).

Områdesbeskrivning

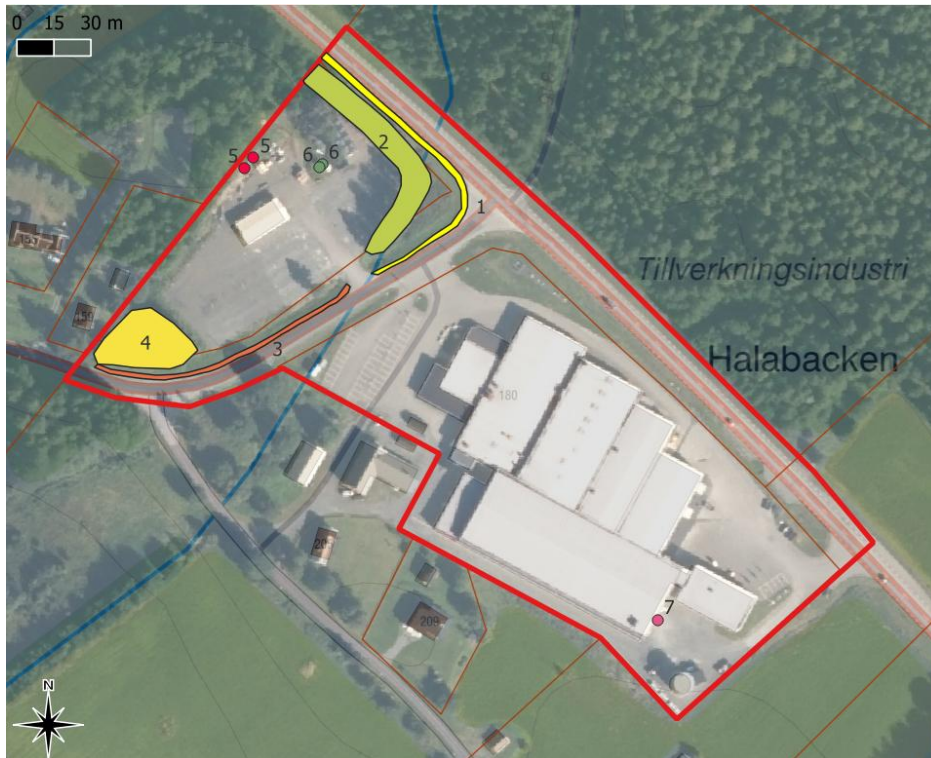

Planområdet utgörs idag till största del av hårdgjord yta i form av byggnader, asfalt och grusplan. Topografin i området är flack med slänter mot vägdiken och mellan grusparkering och skogsdunge. Det som finns kvar från tiden då jordbruk bedrevs på platsen är gräsmarksrester som idag främst utgörs av vägkanter. Typiska jordbrukselement som odlingsrösen, stenmurar, blommande bär och buskar saknas utöver smultron som förekommer i ett av objekten.

Figur 2. Planområde innanför den röda ytterlinjen. Streckat rött lager visar område för planer på ny utbyggnad av verksamhetens lokaler, streckat grått lager visar tänkt område för nydragning av väg.

Enligt SGUs kartvisare för berggrund (1:50000 – 1:250000) består berggrunden i planområdet av slamsten, lersten och siltsten. Jordartskartan (Jordarter 1:750000 Mittnorden) visar att jordarten är morän. Området ingår i riksintresse friluftsliv och kulturmiljövård. Söder om planområdet finns en kulturhistorisk lämning i form av bytomt/gårdstomt, benämnd som "Torpet i Backen". (RI fornsök, <https://app.raa.se/open/fornsok/lamning/44285831-fcb7-426e-a623-4aa75b1effde>)

Resultat fältinventering med bedömning

Figur 3. Planområde tillika inventeringsområde markerad med röd linje. Naturvärdesobjekt i polygoner markerade med siffror. Naturvärdesobjekt i form av punkter går att läsa om under rubriken övrigt.

Objekt 1 – vägkant 321 och 635

Figur 4. Del av objekt 1, vägkant. På fotot syns vägkanten mot väg 321.

Väggkant med frisk mark där örtfloran är lågväxt närmast vägarna 321 och 635 och övergår till mer högväxt mot parkeringen. Väggkanten har ingen påbörjan till slyväxtlighet.

Påträffade naturvårdsarter: bockrot, brudborste, rosettjungfrulin, rödkämpar, fjällgröe, röllika, liten blåklocka, prästkrage, stormåra, gullris, renfana, rödklöver, vitklöver och kråkvicker.

Artsammansättningen vid denna inventering överensstämmer inte helt med den som Trafikverkets rapporter påvisat och stämmer heller inte helt överens med det som rapporterats i Artportalen från 2019. Denna del av sträckan bedöms inte innehålla naturvårdsarter med lika höga naturvärden som tidigare inventeringar och rapporteringar visat. De naturvärden som återfinns i väggkanten är framför allt knutna till skötseln (väggkantsklippningen) där hävden ger artrik flora som utöver egenvärde även är viktig för insekter. Väggkantsbiotoperna fungerar som en grön infrastruktur för flera insektsgrupper. Biotopkvaliteten på väggkanterna i objekt 1 bedöms vara

god med anledning till tillståndet (ingen grad av igenväxning) och ekologisk funktion (artrikedom och sammanhängande gräsmarksstruktur).

Objekt 2 – vattendrag och trädholme

Figur 5. Del av objekt 2. På fotot syns vattendraget i objektet.

I objektet finns ett vattendrag som bedöms vara ett grävt dike i den tidigare jordbruksmarken. Den omgivande marken är fuktig. Till vattendraget ansluter en vägtrumma som går under väg 635. Vattendraget är nästan stillastående men rinner långsamt sydväst-söderut genom planen med recipient Kvissleviken, Indalsälven. Närmast vattnet på östra sidan finns flera fynd av vad som misstänks vara den invasiva arten amerikansk dunört. Kring vattendraget växer björkar längs båda sidor vilka skuggar vattendraget. Enstaka lågor med död ved förekommer. Här återfinns även lägre växande sälgbuskage.

I nordvästra hörnet finns högvuxna tallar, ett hålträd av sälg, någon enstaka gran och enbuskar som bedöms vara rester av en holme i tidigare jordbrukslandskap. Även här förekommer död ved i form av enstaka lågor, de flesta nedsågade och lämnade på platsen.

Påträffade naturvårdsarter: kärull. Invasiva arter: amerikansk dunört (HI) (osäker bestämning).

Objektet bedöms hysa värden främst knutna till vattendraget med tillhörande skuggande trädskikt, samt trädholmen. Då området i nutid är fragmenterat och vattendraget inte längre angränsar till jordbruksmark bedöms vattendraget i objekt 2 inte omfattas av biotopskydd. Vattendraget tillsammans med trädridån kring det bedöms vara en del av viktig mosaikstruktur i området som bidrar med skugga, väderskydd och vatten för både flora och fauna.

Trädholmen i nordvästra delen av objekt 2 innefattar viktiga element för biologisk mångfald. Tallarna har en diameter om ca 50 cm. Ingen provborrning har skett, men en grov uppskattning är att tallarnas ålder är kring 200 år. Den döende, håliga sälgen bedöms vara ett värdefullt träd.

Figur 6. Tall och hålträd (sälg) markerade som punkter i objekt 2. Det rödbruna fältet är tänkt ny väg.

Objekt 3 – vägkant 635

Figur 7. Objekt 3. Delar av vägkanten mot 635. På fotot syns mest högväxta örter som tyvärr döljer lågörsvegetationen.

Objektet består av en vägkant med frisk mark med lågväxt örtflora närmast vägen, vilken tilltar i höjd närmare diket. Ingen på börjad slytillväxt.

Påträffade naturvårdsarter:

brudborste, prästkrage, renfana, kummin, liten blåklocka, bockrot, häckvicker, gullvial, rödklöver, röllika, ängssyra.

Likt i objekt 1 så är de naturvärden som återfinns i vägkanten framför allt knutna till skötseln där hävden ger artrik flora som utöver egenvärde även är viktig för insekter. Vägkantsbiotoperna fungerar som en grön infrastruktur för flera insektsgrupper. Biotopkvaliten på vägkanten i objekt 3 bedöms vara god med anledning till tillståndet (ingen grad av igenväxning) och ekologisk funktion (artrikedom och sammanhängande gräsmarksstruktur).

Objekt 4 – slänt mot hus samt bukettformade sälgar

Objektet består av en slänt upp mot bostadshuset med torr mark, samt en igenvuxen gräsmark. I slänten växer rikligt med smultron. Öster om slänten på den mer igenväxta marken växer högrörter och bukettformade sälgar tillsammans med enstaka björkar. De bukettformade säljarna har antagligen betats tidigare.

Påträffade naturvårdsarter: smultron, prästkrage, rödklöver.

Objektets naturvärden är knutna till den torra delen av slänten där floran innebär en viktig infrastruktur för insekter. Därtill bedöms de bukettformade säljarna som värdefulla element.

Övrigt

De solbelysta sandblottorna i slänten vid grusparkeringen (punkterna märkta 5 i figur 3) är mindre än 10 m² men bedöms vara värdefulla som boplats för insekter.

Figur 8. Delar av objekt 4. På fotot syns den torrare slänten upp mot huset.

Följande fågelarter noterades inom planområdet:

hussvala (VU), ladusvala, björktrast (NT), grönsiska, större hackspett. Svalor (punkt 7 i figur 3) sågs flyga in och ut ur verksamhetens lokaler, vars portar vid besöket 2024-07-11 var öppna.

Figur 9. Tak över grusupplag där det förekommer två fågelbon på reglarna under taket.

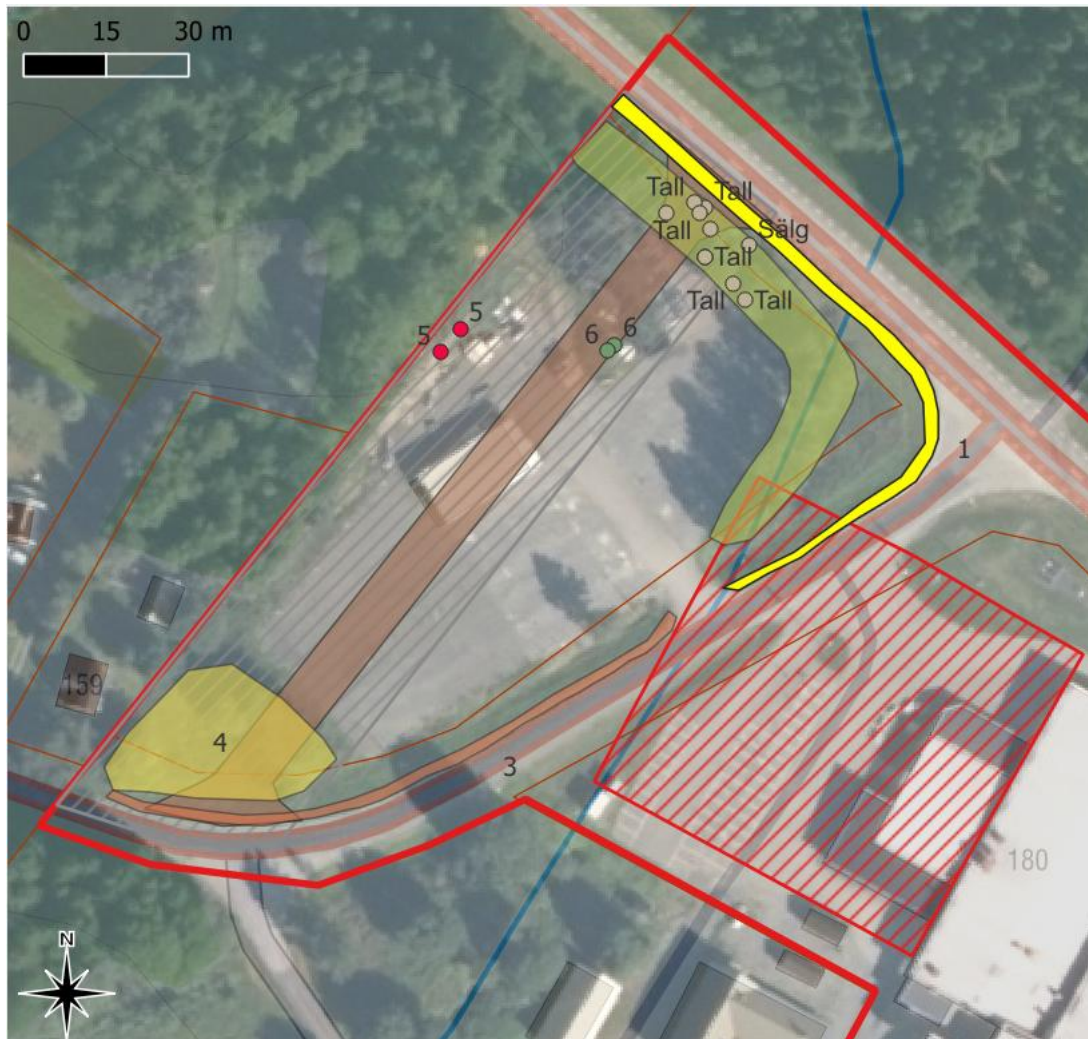
Under taket vid grusupplaget finns två fågelbon som misstänks vara trastbon av något slag (punkt 6 i figur 3). Trastar bygger nya bon varje år, men om taket ska flyttas bör det tillses att bona inte används innan någon åtgärd utförs. Observera att fågelbon inte får röras under häckningstid, mellan 1 april och 31 juli.

Grusytorna vid parkeringen kan vara viktig för svalorna, då de kan använda lera från grusplanen för sitt bobyggande. De svalor som besöker och eventuellt även bor i eller utanför verksamhetens lokaler bedöms inte påverkas av den exploatering som planeras, eftersom lokalerna som berörs kommer att stå kvar. Det bör dock visas hänsyn till eventuell häckning i området samt tillses att fåglarna kan flyga in och ut ur lokalerna dygnet runt från då de anländer i maj tills de flyttar i september. Boplatserna för svalorna lyckades inte lokaliseras vid fältbesöken, men hussvalor sågs flyga över både planområdet och över omkringliggande gårdar, bland annat på Halabacken 1:20 och 1:24.

Vattendraget i objekt 2 är förmodat fiskfritt, står relativt still och är delvis solbelyst, vilket innebär att det kan vara ett lämpligt habitat för groddjur. Vattnet bör undersökas för groddjur under april-maj månad.

Det rekommenderas att inte ta in andra jordmassor än befintliga massor inom planen, då förutsättningarna för att befintlig flora ska kunna sprida sig till nyetablerade marker är bättre om jordarterna är av samma karaktär som ursprunget.

Slutsats

Figur 10. Planområde med planerad etablering och naturvärdesobjekt i samma bild. Streckad polygon i rött är tänkt utvidgning av verksamhetens lokaler, streckad polygon i grått är tänkt nytt område för vägdragning där rödbrun polygon är tänkt väg.

Inom planområdet finns naturvärden främst kopplat till de hävdade vägkanterna, de äldre träden och vattendraget i objekt 2 samt de bukettformade träden i objekt 4. Då befintlig väg genom planområdet, väg 635, planeras att flyttas kommer naturvärdena kopplat till floran i vägkanten i objekt 1 och 3 att försvinna. Naturvärdena i dessa vägkanter bedöms dock gå att ersätta i nya vägkanter, förutsatt att de hävdas likt de gamla, då floran i vägkanten längs väg 321 har möjlighet att sprida sig till nya vägkanter. Om möjligt är det även positivt om översta jordmassorna i befintlig vägkant i objekt 1 och 3 används för etablering av nya vägkanter, då fröbanken följer med massorna.

Om möjligt är det positivt att spara tallarna och hålträdet i objekt 2 och de bukettformade sälarna i objekt 4 vid ny vägdragning. Om det inte är möjligt bör kompensationsåtgärder sättas in i planen för att kompensera bortfallet av biologisk mångfald.

För att avgöra om några åtgärder behöver sättas in vid eventuell påverkan på vattendraget i objekt 2 bör vattendraget inventeras på groddjur under april-maj månad.

Utifrån typ av observation och ekologin för de fågelarter som tidigare rapporterats utanför planområdet bedöms de inte påverkas nämnvärt av planerad exploatering.

Vid byggnation ska särskild hänsyn tas till eventuella häckande fåglar i planområdet under perioden 1 april till 31 juli.

Den förmodade amerikanska dunörten bör avlägsnas från platsen och hanteras som invasiv art – läggas i väl förslutna påsar och lämnas in på återvinningscentral i fraktion för invasiva arter. Försiktighet bör råda vid eventuell användning av jordmassor från området kring arten, genom att avbaning av det översta jordlagret så att övervintrande vegetativa delar inte följer med till ny plats.

Det har inte påträffats några skyddade arter i planområdet som kräver artskyddsutredning.

Figur 11. Misstänkt amerikansk dunört, invasiv art, vilken återfinns kring vattendraget i objekt 2.

Sammanställning naturvårdsarter inom planområdet

Art	Rödlistning	Fridlyst	Typisk art	Signalart ÅoB	Ansvarart	Nyckelart	Invasiv art	Klass enligt Trafikverkets metod för artik välgkant	Förekomst enligt ÅoB (1=ringa, 2=måttlig, 3=riklig)	Kommentar
Amerikansk dunört <i>Epilobium adenocaulon</i> (osäker bestämning)	HI						x		3	rikligt förekommande just vid vattendraget, i övrigt inte alls
Björktrast <i>Turdus pilaris</i>	NT	f								skyddad enligt fågeldirektivet bilaga 2, Bernkonventionen bilaga II, Bonnkonventionen bilaga II.
Bockrot <i>pimpinella saxifraga</i>	LC		x	positiv		x		1	2	Indikatorart för välhävdad och ogödslad mark
Brudborste <i>Cirsium heterophyllum</i>	LC		x	positiv		x		1	2	Slätterindikator, slättergynnad utanför kalkområden, indikatorart för välhävdad och ogödslad mark
Fjällgröe <i>Poa alpina</i>	LC		x	positiv				-	1	
Grönsiska <i>Spinus spinus</i>	LC	f								skyddad enligt Bernkonventionen bilaga II
Gullris <i>Solidago virgaurea</i>	LC					x		2	2	

Gulvial <i>Lathyrus pratensis</i>	LC							3	1	
Hussvala <i>Delichon urbicum</i>	VU	f								skyddad enl Bernkonventionen bilaga II
Kråkvicker <i>Vicia cracca</i>	LC							3	1	
Kummin Carum <i>carvi</i>	LC							3	2	
Kärrull <i>Eriophorum gracile</i>	LC		x							
Ladusvala <i>Hirundo rustica</i>	LC	f								skyddad enl Bernkonventionen bilaga II
Liten blåklöcka <i>Campanula rotundifolia</i>	LC					x		1	2	Indikator för välhävddad och ogödslad mark
Prästrage <i>Leucanthemum vulgare</i>	LC		x	positiv				2	3	Indikatorart för välhävddad och ogödslad mark
Renfana <i>Tanacetum vulgare</i>	LC							3	2	
Rosettjungfrulinn <i>Polygala amarella</i>	LC		x	positiv				1	1	Kalkgynnad, torrbacksart
Rödklöver <i>Trifolium pratense</i>	LC					x		3	2	
Rödkämpar <i>Plantago media</i>	LC		x	positiv				1	1	Kalkgynnad, indikatorart för välhävddad och ogödslad mark
Röllika <i>Achillea millefolium</i>	LC							2	2	
Smultron <i>Fragaria vesca</i>	LC							2	2	
Stormåra <i>Galium mollugo</i>	LC							3	3	
Större hackspett <i>Dendrocopos major</i>	LC	f								skyddad enl Bernkonventionen bilaga II
Vitklöver <i>Trifolium repens</i>	LC					x		3	1	
Ängssyra <i>Rumex acetosa</i>	LC							2	1	

Referenser

Jordbruksverket, databasen TUVÅ. <https://jordbruksverket.se/e-tjanster-databaser-och-appar/e-tjanster-och-databaser-stod/tuva>

Lantmäteriet, Minkarta. <https://minkarta.lantmateriet.se/>

Naturvårdsverket, skyddad natur. <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Skogsstyrelsen, skogens pärlor. <https://www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor>

SLU Artdatabanken, Artportalen. <https://artportalen.se/>

SLU Artdatabanken, Artfakta. <https://artfakta.se/>

Sveriges Geologiska Undersökningar, Berggrund 1:50000 - 1:250000.

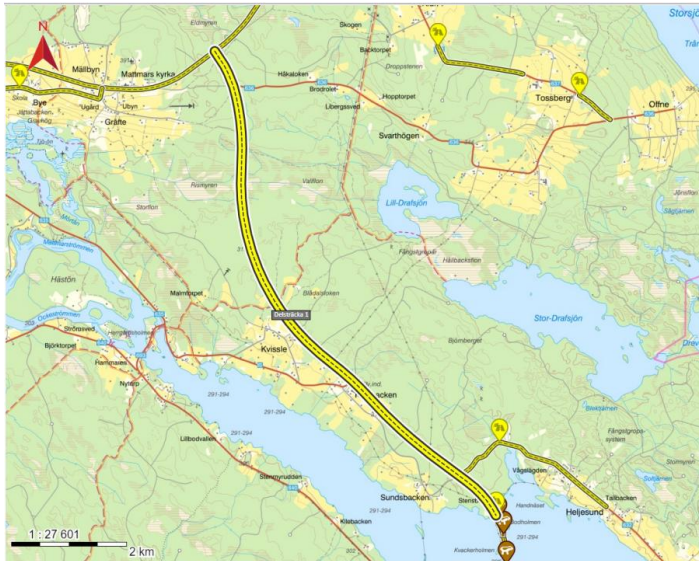
<https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-berg-50-250-tusen.html?zoom=443485.7169461235,7013610.332387399,452445.7348661594,7017761.340689415>

Sveriges Geologiska Undersökningar, Jordarter 1:750000 Mittnorden.

<https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-jordarter-mittnorden-750-tusen.html?zoom=443532.38342129235,7013501.832170399,452492.4013413282,7017652.840472415>

Trafikverket, Miljöwebb Objektsbeskrivning: Artrik vägmiljö, AV1765. Dokumentdatum 2024-05-27.

Bilaga 1

Figur 12. Inventeringsområde Trafikverket 2014. Bild hämtad från Trafikverkets rapport AV1765, dokumentdatum 2024-05-27.

Trafikverkets inventering av väggkant mot väg 321 utförd 2014-07-22

Naturvårdsarter:

Blodnycklar (Enstaka, Ej bedömd), Bockrot (Allmän, Ej bedömd), Brudsporre (Allmän, Ej bedömd), Brunklöver (Allmän, Ej bedömd), Fjällskära (Enstaka, Ej bedömd), Getväppling (Allmän, Ej bedömd), Gråbinka (Enstaka, Ej bedömd), Gul fetknopp (Enstaka, Ej bedömd), Jungfru Marie nycklar (Allmän, Ej bedömd), Kung Karls spira (Enstaka, Ej bedömd), Kvastfibbla (Riklig, Ej bedömd), Liten blåklocka (Allmän, Ej bedömd), Månlåsbräken (Allmän, Ej bedömd), Rosettjungfrulin (Enstaka, Ej bedömd), Rödklint (Enstaka, Ej bedömd), Rödkämpar (Allmän, Ej bedömd), Skogsnycklar (Allmän, Ej bedömd), Skogsvicker (Enstaka, Ej bedömd), Slåtterblomma (Allmän, Ej bedömd), Slåtterfibbla (Enstaka, Ej bedömd), Tätört (Enstaka, Ej bedömd), Vitpyrola (Allmän, Ej bedömd), Åkervädd (Enstaka, Ej bedömd), Ängsgentianor (Enstaka, Ej bedömd), Ängsnycklar (Allmän, Ej bedömd)

Övriga arter:

Höskallra, Mjölkört, Nordisk stormhatt, Ormbär Övriga arter, text: Teveronika, Rölrika, Backskärfrö, Prästkrage, Skogsklöver, Smultron, Vårbrodd, Gullris, Akleja, Blodrot, Björkpyrola, Häckvicker, Stormåra, Gulvial, Blågull, Rödklöver, Vitklöver, Rödblåra, Brunört.

Trafikverkets inventering av väggkant mot väg 321 utförd 1995

Blodrot (2), klockpyrola (2), fjällskära (1), borsttistel (2), björkpyrola (2), brudsporre (3), jungfru marie nycklar/skogsnycklar (2), ängsgentiana (2), låsbräken (2), rosettjungfrulin (2), tvåblad (2), grönkulla (2), kattfot (2), rödkämpar (2), vitpyrola (1), prästkrage (2), smultron (2), bockrot (2), tätört (2), glasvide (2), fågelstarr (2), ögontröst-arter (2), rödblåra (2), slåtterblomma (2), klotpyrola (2), gråbinka (2), liten blåklocka (2), vitmåra (2), blågull (1), renfana (1), gråfibbla (2), käringtand (2), kabbleka (1), brunklöver (1), åkervädd (2)

Ohävdarter: Brännässla(Ej bedömd, Ej bedömd), Midsommarblomster(Ej bedömd, Ej bedömd), Smörblomma(Ej bedömd, Ej bedömd)